

SCHIEDAM-SPALAND; ARCHEOLOGIE

versie september 2009

Beleidskader

De gemeente Schiedam onderschrijft de uitwerking van het “Verdrag van Malta”: behoud van het archeologisch erfgoed waar mogelijk en documentatie waar nodig. Hierbij wordt aangesloten op het rijksbeleid en het provinciale beleid dat naar aanleiding van het “Verdrag van Malta” is ontwikkeld en bij de Wet op de archeologische monumentenzorg (Wamz 2007). Schiedam heeft in 2008 een gemeentelijk archeologisch beleid vastgesteld, waarvan de Archeologische Waarden en Beleidskaart van Schiedam een belangrijk instrument vormt. De kaart toont de archeologische waarden en verwachtingen binnen het gemeentelijk grondgebied en geeft aan hoe de gemeente Schiedam daarmee wenst om te gaan. In bestemmingsplannen worden voor de verschillende plangebieden het archeologisch beleid nader uitgewerkt.

Het vaststellen, waarderen en documenteren van archeologische waarden vindt binnen de archeologische monumentenzorg gefaseerd plaats. Na een bureauonderzoek kan het nodig zijn een archeologische inventarisatie in het veld uit te voeren (inventariserend veldonderzoek). De resultaten van de inventarisatie kunnen vervolgens leiden tot een aanvullend archeologisch onderzoek. De resultaten van laatstgenoemd onderzoek vormen het uitgangspunt bij de keuze om een vindplaats te behouden, op te graven, waarnemingen uit te voeren tijdens het bouwproject of geen verdere stappen te ondernemen.

Bewoningsgeschiedenis

Het plangebied maakt deel uit van een veengebied waarop in verschillende periodes klei is afgezet (Afzettingen van Duinkerke I en III). Diverse geulruggen in het plangebied dateren in aanleg uit de late Prehistorie, en vinden hun oorsprong mogelijk in veenwatertjes. Op het veen werd vanaf de IJzertijd (800 voor Christus-begin jaartelling) gewoond, getuige enkele vindplaatsen binnen het plangebied. De nu bekende vindplaatsen uit de Romeinse tijd liggen meestal op de met klei opgevulde geultjes en de oevers ervan. Lokaal vond in de Vroege Middeleeuwen mogelijk hernieuwde veengroei plaats.

In de 10de -11de eeuw werd het (klei-op)veengebied ontgonnen. Daarbij ontstond het verkavelingspatroon dat nog goed te zien is op de topografische kaart van circa 1850 en dat nog tot in de jaren '60 van de 20ste eeuw intact was. De riviertjes de Vlaarding en de Thurlede bepaalden de structuur van de onginningen. De bovenloop van deze riviertjes bevond zich in het plangebied Spaland. De Harreweg, Kerkweg en een deel van de Joppelaan (tussen Kerkweg en Poldervaart) vormden later bewoningslinten waarlangs de ontginningsboerderijen stonden.

De maaiveldvaling ten gevolge van de ontwatering maakte het gebied kwetsbaar voor overstromingen. De aanleg van rivier- en polderdijken werd noodzakelijk. Ten zuidoosten van het plangebied ligt een deel van de Oude Dijk. Deze werd aan het einde van de 12de eeuw aangelegd, naar aanleiding van overstromingen rond 1170. De al in de 11de eeuw vermelde kapel van Hargen werd ten gevolge van de overstromingen naar Kethel verplaatst, waar een kleine bewoningskern ontstond, juist ten zuiden van het plangebied.

Een belangrijk element, ook in het huidige kaartbeeld, is de Poldervaart, die circa 1280 werd aangelegd ter verbetering van de afwatering. Deze vaart doorsnijdt alle oudere historisch-geografische elementen. Langs de vaart kwam later plaatselijk enige bebouwing en er werden bijvoorbeeld ook molens gebouwd.

Door de moderne bebouwing en ophogingen in het plangebied is de middeleeuwse verkavelingsstructuur grotendeels verloren gegaan. Slechts in het zuidwesten van het plangebied en tussen de nieuwbouw van Spaland en de spoorlijn zijn nog delen van het oude landschap niet overbouwd of opgehoogd. Ook de structuurgevendende elementen Harreweg, Kerkweg en Poldervaart zijn nog ten dele intact gebleven.

Archeologische verwachting

In het gehele plangebied zijn vindplaatsen uit de IJzertijd, Romeinse tijd en Middeleeuwen te verwachten. De bewoningsresten uit de verschillende periodes kunnen op behoorlijk wisselende dieptes voorkomen. Voor de IJzertijd en de Romeinse tijd lijkt de ligging van de vindplaatsen bepaald te zijn door de Duinkerke I-geulruggen. Eén van de vindplaatsen uit de Romeinse tijd heeft de status van archeologisch monument (AMK-terrein 9590). Voor de Middeleeuwen zijn de oude lijnen van de Vlaarding, de Thurlede, de Harreweg, de Kerkweg en een deel van de Joppelaan bepalend voor de lokatie van de vindplaatsen.

Aanbevelingen

De gemeente Schiedam vult de plicht tot onderzoek in het voorliggende bestemmingsplan als volgt in:

1. Voor het terrein dat door de provincie Zuid-Holland op de Archeologische Monumentenkaart is geplaatst (deelgebied A op de Plankaart) moet behoud voorop staan. Hier is een bouwregeling en een aanlegvergunning verplicht voor alle bouw- en graafwerkzaamheden.
2. Voor delen van het plangebied waar het oude landschap nog niet bewoond of verstoord is (gebied B op de Plankaart), geldt een bouwregeling en aanlegvergunning voor bouw- en graafwerkzaamheden met een oppervlakte groter dan 100 vierkante meter en die tevens dieper gaan dan 0,30 meter beneden maaiveld.
3. Voor de overbouwde en overige delen en structuren waar geen grootschalige ophoging heeft plaatsgevonden (gebied C op de Plankaart) geldt een bouwregeling en aanlegvergunning voor bouw- en graafwerkzaamheden met een oppervlakte groter dan 200 vierkante meter en die tevens dieper gaan dan 0,50 meter beneden maaiveld.
4. Voor het westelijk en zuidelijk deel van de nieuwbouwwijk Spaland (gebied D op de Plankaart) geldt een bouwregeling en aanlegvergunning voor bouw- en graafwerkzaamheden met een oppervlakte groter dan 200 vierkante meter en die tevens dieper gaan dan 1,50 meter beneden maaiveld.
5. Voor het oostelijk deel van de nieuwbouwwijk Spaland (gebied E op de Plankaart) geldt een bouwregeling en aanlegvergunning voor bouw- en graafwerkzaamheden met een oppervlakte groter dan 200 vierkante meter en die tevens dieper gaan dan 2,00 meter beneden maaiveld.

Artikel ## Waarde - archeologie

x.1 Bestemmingsomschrijving

De voor "waarde - archeologie" aangewezen gronden zijn, behalve voor de daar voorkomende bestemmingen, mede bestemd voor behoud van de aan de gronden eigen zijnde archeologische waarden.

x.2 Bouwregeling

- x.2.1 In het belang van de archeologische monumentenzorg dient de aanvrager van een reguliere bouwvergunning als bedoeld in de Woningwet een rapport aan burgemeester en wethouders te overleggen van een archeologisch deskundige waarin de archeologische waarde van het terrein dat blijkens de aanvraag zal worden verstoord, naar het oordeel van burgemeester en wethouders in voldoende mate is vastgesteld.

Deze bepaling heeft uitsluitend betrekking op aanvragen om bouwvergunning voor bouwwerken (waaronder begrepen het heien van heipalen en het slaan van damwanden) welke voldoen aan de oppervlakte- en/of dieptematen welke genoemd zijn in x.3.1.

- x.2.2 Burgemeester en wethouders kunnen in het belang van de archeologische monumentenzorg aan een reguliere bouwvergunning als bedoeld in de Woningwet de volgende regels verbinden :

- a. de verplichting tot het treffen van technische maatregelen waardoor archeologische monumenten in de bodem kunnen worden behouden;
- b. de verplichting tot het doen van archeologisch onderzoek;
- c. de verplichting de activiteit die tot bodemverstoring leidt, te laten begeleiden door een archeologisch deskundige.

x.3 Aanlegvergunning

- x.3.1 In het belang van de archeologische monumentenzorg is het verboden zonder of in afwijking van een schriftelijke vergunning (aanlegvergunning) van burgemeester en wethouders de hierna onder x.3.2 genoemde werken, geen bouwwerken zijnde, of werkzaamheden uit te voeren of te doen c.q. te laten uitvoeren die :

- a. dieper reiken dan maaiveld (gebied A)
- b. dieper reiken dan 0,30 meter beneden maaiveld en die tevens een terreinoppervlak groter dan 100 m² beslaan (gebied B);
- c. dieper reiken dan 0,50 meter beneden maaiveld en die tevens een terreinoppervlak groter dan 200 m² beslaan (gebied C);
- d. dieper reiken dan 1,50 meter beneden maaiveld en die tevens een terreinoppervlak groter dan 200 m² beslaan (gebied D);
- e. dieper reiken dan 2,00 meter beneden maaiveld en die tevens een terreinoppervlak groter dan 200 m² beslaan (gebied E).

- x.3.2 Het vergunningvereiste betreft de volgende werken c.q. werkzaamheden :

- a. grondbewerkingen (van welke aard dan ook);
- b. het aanbrengen van diepwortelende beplantingen en/of bomen;
- c. Het indrijven van voorwerpen in de bodem;
- d. het wijzigen van het maaiveldniveau door ontginnen, bodemverlagen, afgraven;
- e. het ingraven van ondergrondse kabels en leidingen en daarmee verband houdende constructies e.d.;
- f. het aanleggen van waterlopen of het vergraven van bestaande waterlopen.

- x.3.3 Het aanlegvergunningvereiste geldt niet voor bedoelde activiteiten gericht op het normale onderhoud en beheer van de betreffende gronden en welke in uitvoering waren ten tijde van inwerkingtreding van dit bestemmingsplan en evenmin voor bestaande weg- en leidingcunetten.

- x.3.4 Aanlegvergunning wordt verleend, indien daardoor de aanwezige archeologische waarden van de gronden niet onevenredig worden of kunnen worden aangetast.
- x.3.5 Alvorens de aanlegvergunning te kunnen verlenen, dient de aanvrager van de aanlegvergunning aan burgemeester en wethouders hieromtrent een rapport van een archeologisch deskundige te overleggen.
- x.3.6 Aan een aanlegvergunning kunnen de volgende regels worden verbonden:
 - a de verplichting tot het treffen van technische maatregelen waardoor archeologische monumenten in de bodem kunnen worden behouden;
 - b de verplichting tot het doen van archeologisch onderzoek;
 - c de verplichting de activiteit die tot bodemverstoring leidt, te laten begeleiden door een archeologisch deskundige.